

การคัดเลือกพันธุ์พริกขี้หนูสวนที่สามารถเก็บเกี่ยวได้หลายฤดู

Selection for several season of Bird chili (*Capsicum frutescens*)

นาง วิลาวัลย์ ไคร่ครวญ^๑

นายรักชัย คุรุบรรเจิดจิต^๒

นางเพ็ญจันทร์ สุทธานุกูล^๒

นางจาริณี จันทร์คำ^๓

บทคัดย่อ

เพื่อให้ได้พันธุ์พริกขี้หนูสวนที่สามารถเก็บเกี่ยวได้อย่างน้อย ๑๘ เดือน จึงรวบรวมพันธุ์พริกจำนวน ๑๔ ตัวอย่าง แล้วปลูกคัดเลือกแบบจุดประวัติ จำนวน ๓ ชั่ว ที่ศูนย์วิจัยพืชสวนสุโขทัย ตั้งแต่ตุลาคม ๒๕๕๓ ถึง สิงหาคม ๒๕๕๗ จากการคัดเลือกในปี ๒๕๕๔ มีต้นพริกที่ผ่านการคัดเลือก ๓๓ ต้น คัดเลือกครั้งที่ ๒ มีต้นที่ผ่านการคัดเลือก ๖๑ ต้น และจากการคัดเลือกครั้งที่ ๓ คัดเลือกต้นพริกเพียง ๑๒ สายพันธุ์แรกที่เข้าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ได้แก่ ๕๐-๑๔-๐-๔-๑-๔-๐-๑๖, ๕๐-๑๔-๐-๒-๓-๒-๐-๑๑, ๕๑-๒๐-๐-๐-๐-๐-๐-๑, ๕๒-๙๔-๐-๐-๑-๔-๗-๑๐, ขี้หนูหอม ๔-๒-๔, ๕๒-๖๔-๐-๐-๐-๐-๑-๑๒, ๕๒-๙๔-๐-๑-๕-๗-๐-๑๘, ๕๒-๙๔-๐-๑-๖-๕-๐-๑๐, ๔-๙-๖-๔-๖-๐-๑-๖-๓-๐-๓, ๑๗-๑๕-๙-๑-๐-๘-๖-๘-๐-๑๘, ๕๒-๕๐-๐-๓-๓-๔-๐-๑๘, ๕๒-๕๐-๐-๓-๑-๗-๐-๑๙, , ๔-๙-๖-๔-๖-๐-๖-๓-๑-๐-๑ และ ๘-๖-๑๐-๑-๒-๐-๐-๒-๙ โดยพันธุ์ที่มีให้ผลผลิตสูงมากกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ๕ สายพันธุ์แรก ประกอบด้วยขี้หนูหอม ๔-๒-๔, ๕๒-๕๐-๐-๓-๓-๔-๐-๑๘, ๕๒-๕๐-๐-๓-๑-๗-๐-๑๙, ๕๒-๙๔-๐-๑-๕-๗-๐-๑๘ และ ๕๐-๑๔-๐-๔-๑-๔-๐-๑๖ ซึ่งจะได้นำพริกทั้ง ๔ สายพันธุ์นี้ไปปลูกเปรียบเทียบกับพันธุ์ของเกษตรกรในปี ๒๕๕๙ ต่อไป

^๑ สถาบันวิจัยพืชสวน

^๒ ศูนย์วิจัยพืชสวนสุโขทัย

^๓ ศูนย์วิจัยพืชไร่สุพรรณบุรี

๑. คำนำ :

พริกพันธุ์ปลูกทั่วโลกมี ๕ ชนิด ประกอบด้วย *Capsicum annuum*, *C. frutescens*, *C. chinens*, *C. baccatum* และ *C. pubescens* (IBGRI, ๑๙๘๓) สำหรับพริกประเทศไทยเป็นพริกกลุ่ม cayenne (Berke, ๒๐๐๒) ซึ่งมีทั้งที่อยู่ในสกุล *C. annuum* และ *C. frutescens* โดยในสกุล *C. annuum* ในปี ๒๕๕๐ ประเทศไทยมีพื้นที่เก็บเกี่ยวพริกทุกชนิดรวมกัน ๒๒๐,๗๓๔ ไร่ ผลผลิตรวม ๓๕๓,๙๒๒.๔๖ ตัน เป็นพริกชี้หูใหญ่ ๑๑๔,๙๖๘ ไร่ พริกใหญ่ ๖๒,๙๘๓ ไร่ พริกชี้หูเล็ก ๓๘,๓๒๗ ไร่ และพริกอื่นๆ (พริกหวาน พริกหยวก) ๔,๕๕๖ ไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๕๐)

พริกชี้หูสวนจัดอยู่ในกลุ่มพริกชี้หูเล็ก และเป็นพริกที่อยู่ในสกุล *C. frutescens* (Bosland and Votava, ๑๙๙๙) แม้พริกชี้หูสวนจะมีปริมาณการผลิตทั้งประเทศถือเป็นอันดับสาม แต่ราคาผลผลิตพริกสดจะมีราคาต่อกิโลกรัมสูงกว่าพริกใหญ่และพริกชี้หูใหญ่ ๒-๓ เท่า เป็นพริกที่มีความเฉพาะเจาะจงกับอาหารไทยที่ต้องการรสชาติไทยต้นตำหรับ จุดเด่นคือมีกลิ่นหอม พริกชี้หูสวนมีรสเผ็ดจัด เป็นพริกพันธุ์ป่าที่สามารถให้ผลผลิตข้ามฤดูได้ (Bosland and Votava, ๑๙๙๙) แม้อายุก่อนถึงการเก็บเกี่ยวต้องใช้เวลาน้อย ๔ เดือนหลังย้ายกล้า แต่ในทางตรงกันข้ามยิ่งพริกมีอายุมากขึ้นยิ่งให้ผลผลิตต่อต้นมากขึ้นเป็นทวีคูณ ดังนั้นหากสามารถคัดเลือกพันธุ์พริกชนิดนี้ให้สามารถให้ผลผลิตได้ยาวนานมากกว่า ๑ ปี ก็จะทำให้เกษตรกร ไม่ต้องเพิ่มต้นทุนในการปลูกใหม่ทุกปี และมีผลผลิตให้เก็บเกี่ยวตลอด

๗. วิธีดำเนินการ

- **อุปกรณ์ :** พันธุ์พริกชี้หูสวน อุปกรณ์การเกษตร ถุงเก็บตัวอย่าง เครื่องวัดแสง สารเคมี กำจัดศัตรูพืช

- **วิธีการ :** รวบรวมพันธุ์พริกชี้หูสวนพันธุ์ที่มีแนวโน้มให้ผลผลิตยาวนานในแปลงเกษตรกร และพันธุ์ที่ได้ผ่านการปรับปรุงพันธุ์ของกรมฯ มาปลูกทดสอบในแปลงไม้ผล (เนื่องจากพริกชี้หูสวนเป็นพืชที่เจริญเติบโตได้ดีกว่า และมีอายุการเก็บเกี่ยวยาวนานกว่า เมื่อปลูกได้ร่มเงา ซึ่งการปลูกได้ร่มเงายังเป็นการใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่า) ทำการคัดเลือก ๓ ชั่ว โดยปลูกแบบต้นต่อแถว ซึ่งพริกที่ได้รับการคัดเลือกจะต้องมีอายุในการให้ผลผลิตไม่น้อยกว่า ๑๘ เดือน โดยให้ผลผลิตอย่างน้อย ๒,๕๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ บันทึกข้อมูล ความเข้มแสงในแปลงปลูก ความชื้น การเจริญเติบโต : ความสูงต้น ความกว้างทรงพุ่ม ทุก ๓ เดือนหลังให้ผลผลิตครั้งแรกการให้ผลผลิต ทั้งปริมาณ คุณภาพ ความยาวนานของการให้ผลผลิต ดำเนินการที่ ศูนย์วิจัยพืชสวนสุโขทัย ตั้งแต่ ตุลาคม ๒๕๕๔ ถึง กันยายน ๒๕๕๖

๘. ผลการทดลองและวิจารณ์

ปี ๒๕๕๔ นำพริกชี้หูสวนที่ได้จากการเก็บรวบรวมและพันธุ์ที่อยู่ระหว่างการปรับปรุงจำนวน ๑๔ ตัวอย่าง (ตารางที่ ๑) ปลูกในแปลงมะม่วงที่มีอายุมาก แต่มีการตัดแต่งก่อนปลูกพริก เพื่อให้ความเข้มแสงไม่แตกต่างกัน ทำการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แต่ในช่วงปลายปี ๒๕๕๔ เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมทำให้แปลงเสียหายภายใน ๓ วัน แต่ก่อนหน้านั้นได้ทำการคัดเลือกเบื้องต้นไว้เฉพาะต้นที่มีลักษณะผลผลิตตรงกับความต้องการ ต้นแข็งแรง และมีความสูงพอเหมาะ ไว้ได้ทั้งสิ้น ๓๓ ต้น แต่ยังไม่สามารถรวบรวมข้อมูลผลผลิตรวมได้ ซึ่งจากการสังเกต พบว่าพริกที่อยู่กลางแจ้ง

ทดลอง ที่มีแสงเพียงพอและมีร่มเงาเพียงเล็กน้อย จะมีการออกดอก ติดผลดีกว่าพริกที่อยู่ใต้ร่ม
 มะม่วงโดยตรง ทำให้ได้แสงน้อย จะติดดอกช้า ดอกน้อย สอดคล้องกับผลการทดลองของ Kraikruan
 (๑๙๙๘) ที่รายงานว่าพริกขี้หนู *C. frutescens* พันธุ์พื้นเมืองของไทย จะตอบสนองต่อระดับของร่ม
 เงา โดยหากปลูกใต้ร่มเงา ๓๐% จะมีองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการให้ผลผลิตมากกว่าปลูกใต้ร่มเงา
 ๕๐%

ตารางที่ ๑ ชื่อพริก และที่มาของพริกที่นำมาปลูกเพื่อคัดเลือกพันธุ์ ๑๔ ตัวอย่างในปี ๒๕๕๕

ลำดับที่	ชื่อตัวอย่าง	ที่มา
๑.	๔-๙-๖-๔-๖	พริกขี้หนูสวนจากการคัดเลือกพันธุ์
๒.	๘-๖-๑๐-๑-๒-๑	พริกขี้หนูสวนจากการคัดเลือกพันธุ์
๓.	๑๐-๑-๑-๓-๖-๑	พริกขี้หนูสวนจากการคัดเลือกพันธุ์
๔.	#๑๖-๑-๓	พริกขี้หนูสวนจากการคัดเลือกพันธุ์
๕.	๑๗-๑๕-๙-๑-๘	พริกขี้หนูสวนจากการคัดเลือกพันธุ์
๖.	๕๑-๑๓	พริกขี้หนูหอม จ.ตรัง
๗.	๕๑-๒๐	พริกขี้หนูหอม จ.กาญจนบุรี
๘.	๕๒-๕๐	พริกขี้หนู จ. ชุมพร
๙.	๕๒-๖๔	พริกขี้หนูสวน จ. นครราชสีมา
๑๐.	๕๒-๙๔	พริกขี้หนูสวน จ. นครศรีธรรมราช
๑๑.	๕๒-๑๒๑	พริกขี้หนูสวน จ. กาญจนบุรี
๑๒.	๕๓-๑๗๖	พริกขี้หนูสวน จ. กาญจนบุรี
๑๓.	ขี้หนูหอม	พริกขี้หนูหอม
๑๔.	ขี้หนูสวน	พริกขี้หนูสวน

ในปี ๒๕๕๕ นำพริก ๓๓ ต้นที่คัดเลือกไว้มานำมาปลูกเพื่อศึกษาความแปรปรวน และคัดเลือกชั่วที่
 ๒ โดยปลูกในแปลงกลางแจ้ง เนื่องจากต้องการศึกษาว่ามีพริกที่สามารถปลูกแบบกลางแจ้งได้หรือไม่
 เนื่องจากในการคัดเลือกครั้งที่ ๑ พริกที่ได้รับแสงมีแนวโน้มให้ผลผลิตดีกว่าพริกที่พริกที่อยู่ใต้ร่มเงา

ทึบ ซึ่งในชั่วที่ ๒ นี้มีต้นที่ผ่านการคัดเลือก ๖๑ ต้น แต่ปลูกเพียง ๔๙ ต้น เนื่องจากบางสายพันธุ์เมล็ดเพาะไม่งอก หรืองอกแล้วแต่ต้นกล้าอ่อนแอจึงต้องคัดทิ้งโดยธรรมชาติ

ปี ๒๕๕๖ ปลูกพริก ๔๙ ต้นที่คัดเลือกไว้ ลงแปลงปลูก โดยปลูกสายพันธุ์ละ ๑๒ ต้น ใช้ระยะปลูก ๕๐x๑๐๐ ซม. ในเดือนมีนาคม ๒๕๕๖ เก็บข้อมูลครั้งสุดท้ายในเดือนสิงหาคม ๒๕๕๗ เก็บเกี่ยวผลผลิตเฉลี่ย ๑๑ ครั้ง ได้ผลการทดลอง ดังตารางที่ ๒ เป็นกลุ่มพริกกะเหรี่ยง สายพันธุ์ พริกชี้หูสวนผลเรียวยาว สายพันธุ์ พริกชี้หูหอม สายพันธุ์ ซึ่งในสามกลุ่มนี้พริกชี้หูหอมจะเป็นที่ต้องการของตลาดมากที่สุด มีราคาแพง แต่ต้องดูแลรักษามากกว่า พริกชี้หูสวนผลยาวเรียวยาว มีแนวโน้มสามารถปลูกกลางแจ้งได้ดี ผลิตเป็นการค้าได้ง่ายกว่า ส่วนพริกกะเหรี่ยงมีความโดดเด่นเรื่องความทนทานกับสภาพอากาศ ต้นสูง ผลค่อนข้างใหญ่ เก็บเกี่ยวได้ง่ายกว่า

ตารางที่ ๒ อายุการออกดอก ความสูงต้น และผลผลิตพริก ๑๒ สายพันธุ์ที่ผ่านการคัดเลือก

ลำดับที่	สายพันธุ์	อายุออกดอก ๕๐% (วัน)	ความสูงต้นเมื่อเก็บเกี่ยวแรก (ซม)	ผลผลิตต่อต้นเมื่อเก็บเกี่ยวช่วงเดือนที่ ๔-๑๒ หลังย้ายกล้า (กรัม)
๑.	๕๐-๑๔-๐-๔-๑-๔-๐-๑๖	๘๕	๕๑.๒	๔๗๘.๒
๒.	๕๐-๑๔-๐-๒-๓-๒-๐-๑๑	๘๕	๕๕.๘	๕๖๗
๓.	๕๑-๒๐-๐-๐-๐-๐-๐-๑	๘๕	๖๐.๒	๓๓๕.๓
๔.	๕๒-๙๔-๐-๐-๑-๔-๗-๑๐	๙๒	๖๖.๑	๘๗๓
๕.	ชี้หูหอม ๔-๒-๔	๖๕	๔๐.๐	๗๒๒.๑
๖.	๕๒-๖๔-๐-๐-๐-๐-๑-๑๒	๙๘	๓๐.๙	๗๔๗.๓
๗.	๕๒-๙๔-๐-๑-๕-๗-๐-๑๘	๗๐	๖๕.๒	๖๘๐.๗
๘.	๕๒-๙๔-๐-๑-๖-๕-๐-๑๐	๗๐	๖๑.๗	๖๐๘.๘
๙.	๔-๙-๔-๔-๖-๐-๑-๖-๓-๐-๓	๘๖	๖๐.๘	๓๗๔.๕
๑๐.	๑๗-๑๕-๙-๑-๐-๘-๖-๘-๐-๑๘	๑๒๐	๖๒.๕	๓๓๘.๖
๑๑.	๕๒-๕๐-๐-๓-๓-๔-๐-๑๘	๙๕	๓๗.๕	๔๙๘.๒
๑๒.	๕๒-๕๐-๐-๓-๑-๗-๐-๑๙	๙๒	๓๔.๒	๓๕๔.๔

๒. สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ :

จากการรวบรวมและคัดเลือกแบบจุดประวัตินี้ มีพริก ๑๒ สายพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูงตั้งแต่ ๑๐๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ (เก็บเกี่ยว ๑๑ ครั้ง ตั้งแต่ ๔-๑๒ เดือนแรก หลังย้ายกล้า) ในทั้งหมดนี้มีอยู่ ๕ สายพันธุ์ที่

ให้ผลผลิตสูง และหรือมีลักษณะผลที่เป็นที่ต้องการของตลาดมาก ซึ่งหลังการปลูกเปรียบเทียบพันธุ์แล้ว คาดว่าพริกในกลุ่มนี้จะถูกนำไปทดสอบและเสนอเป็นพันธุ์แนะนำของกรมวิชาการเกษตรต่อไป

๓. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ :

นำพันธุ์ที่มีความดีเด่น ไปปลูกเปรียบเทียบและทดสอบในแหล่งปลูกและแปลงเกษตรกร ก่อนเสนอเป็นพันธุ์แนะนำของกรมวิชาการเกษตร

๔. คำขอขอบคุณ (ถ้ามี) :

ขอขอบคุณ นายนรินทร์ พูลเพิ่ม ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการผลิตพืชในเขตภาคเหนือตอนล่าง สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๒ ที่ให้คำปรึกษาตลอดระยะเวลาของการดำเนินงาน

๕. เอกสารอ้างอิง :

กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๕๐. ข้อมูลเนื้อที่ปลูกพริกใน ไตรมาสที่๑/๒๕๕๐. ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๐,

<http://Production.doae.go.th/#๑๒>.

Berke, T. ๒๐๐๒. The Asian Vegetable Research and Development Center Pepper Project. In Proceedings of the ๑๖th International Pepper Conference. Tampico, Tamaulipas, Mexico. ๑๐th -๑๒th November, ๒๐๐๒.

Bosland, P.W. and E. Votava. ๑๙๙๙. Peppers: vegetable and spice capsicums. CABI Publishing International., New York. ๒๐๔ p.

Kraikruan, W. ๑๙๙๘. Effect of Shading on the Growth and Yield of a Local Hot Pepper Variety. In ARC Training Report ๑๙๙๘. Asian Regional Center, Asian Vegetable Research and Development Center. pp๑๗๐-๑๗๓.

๖. ภาคผนวก